

การพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบวรโดยพุทธสันติวิธี ของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร*

The Development of Urban Traditions under Bowon Framework by Buddhist Peaceful Means of Wat Sarod Community, Bangkok

¹ชัยฤทธิ์ อนุฤทธิ์ และ พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ

¹Chairit Anurit and Phrakrupalad Adisak Vajirapañño

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: achairit2440@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด และ 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบวรโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยในรูปแบบ อริยสังข์โมเดล ภายใต้กรอบการวิจัยตามบันได 9 ขั้น (การวิจัยเชิงปฏิบัติการ) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สัมมนา สนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 50 คน รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเพณีชุมชนวัดสารอดสามารถหลอมรวมบวรให้เป็นหนึ่งเดียว แต่ปัญหาในอดีตที่ผ่านมาหลายปีทางวัดสารอดไม่มีการจัดงานประเพณีชุมชนซึ่งชาวชุมชนต้องการมีส่วนร่วมจัดงาน ภายใต้การมีส่วนร่วมของพลังบวรเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเพณีให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนวัดสารอด 3) หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนเมือง คือ หลักอริยสังข์ 4 เป็นการค้นหาสภาพปัญหาสาเหตุการพัฒนาประเพณีชุมชน หาแนวทางในการพัฒนาประเพณี เน้นการร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น ปรีกษาหารือกำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการสืบสานประเพณีที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน 5) ผลการพัฒนาและนำเสนอการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบวรโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด ทำให้ได้ “KRATONG'S Model” มีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ กระทั่งที่ 1 K=Knowledge ความรู้ชัด กระทั่งที่ 2 R=Relationship ตัดสินใจร่วมผูกความสัมพันธ์ กระทั่งที่ 3 A=Action ร่วมลงมือสร้างสรรค์ กระทั่งที่ 4 T=Team คณะทำงานมุ่งมั่น กระทั่งที่ 5 O=Ownership พากันรู้สึกเป็นเจ้าของ กระทั่งที่ 6 N=Network ครองใจเครือข่าย กระทั่งที่ 7 G=Growth ฉายความรุ่งเรือง และ กระทั่งที่ 8 S=Sustainability ต่อเนื่องยั่งยืน จากการพัฒนาดังกล่าวทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 4 ด้าน คือ 1) อัตลักษณ์โดดเด่น 2) ชุมชนอยู่เย็น 3) จิตใจเป็นสุข 4) ปลูกปัญญา

คำสำคัญ: การพัฒนา; ประเพณีชุมชนเมือง; บวร; พุทธสันติวิธี; ชุมชนวัดสารอด

Abstract

This research aimed the following: 1) to analyze context, problems requirements, concepts and theories about the development of urban community traditions under 'Bowon' concept through Buddhist peaceful means of Wat Sarod Community in Bangkok; 2) to analyze Buddhist peaceful means conducive to the development of urban community traditions under 'Bowon' concept of Wat Sarod Community in Bangkok; and 3) to present the development of urban community traditions under 'Bowon' concept through Buddhist peaceful means of Wat Sarod Community in Bangkok. The study was based on *Ariyasacca* (the Four Noble Truths) model in line with the action research method under the 9-step. The tools used in the study were questionnaire, in-depth interview, academic seminar, focus group discussion, and both participation and non-participant observation. The key informants consisted of 50 persons. The data were collected and analyzed by content analysis.

From the study, the following results are found: 1) Although Wat Sarod community may combine the "Bowon" (village, temple, and school) into one, the research reveals problems that have arisen in recent years, including a lack of community tradition activities that people would like to participate in. This must be under the participation of 'Bowon' power in order to develop urban community traditions that are consistent with community identity; 2) The Buddhist peaceful means conducive to the development of urban community traditions include the use of *Ariyasacca* (the Four Noble Truths) to seek out problems in developing community traditions and find solutions by emphasizing meetings to express opinions, confer with one another, help and coordinate with one another, and set mutual goals. All of this will result in the preservation of valued traditions and the sustainable benefit of the community; and 3) From presenting the development of urban community traditions under 'Bowon' concept through Buddhist peaceful means of Wat Sarod Community in Bangkok, a model called Kratong's has been obtained, with the following eight components: (1) 'K' stands for Knowledge; (2) 'R' stands for Relationship; (3) 'A' stands for Action; (4) 'T' stands for Team; (5) 'O' stands for Ownership; (6) 'N' stands for Network; (7) 'G' stands for Growth; and (8) 'S' stands for Sustainability. A new body of knowledge in four aspects has gained from the said model, including: (1) Outstanding identity; (2) Peaceful community; (3) Happy mind; and (4) Cultivating Wisdom.

Keywords: Development; Urban Community Traditions; Bowon; Buddhist Peaceful Means; Wat Sarod Community

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) นับได้ว่า เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศไทย จนนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะด้านการพัฒนาและ

เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (National Strategy Secretariat, 2017) ให้ทำหน้าที่พัฒนาประเพณีชุมชนเมืองอันดีงาม เป็นค่านิยมและประเพณีชุมชนเมืองอันพึงประสงค์ที่เคยเข้มแข็งในอดีตให้กลับมาได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นฐานในการเสริมสร้างชุมชนสันติสุข โดยมีบูรณาการร่วมกันระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ” จะทำให้เกิดการหล่อหลอมคนไทยให้มีประเพณีชุมชนเมืองในลักษณะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต (Department of Women’s Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security, 2020) ประเพณีชุมชนเมืองนับเป็นความมั่นคงของชาติ เพราะประเพณีชุมชนเมือง เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชนสังคม และเผ่าพันธุ์มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตที่ดำรงของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล มีความสำคัญและมีคุณค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์อย่างยิ่ง (Public Relations Group Office of Finearts Department, The Fine Arts Department, 2022) โดยในอดีตมีวัดเป็นศูนย์กลางทางประเพณีชุมชนเมืองในการหล่อหลอมคนในชุมชนให้มีคุณธรรมเกิดการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (Haekham, and Rakpa, 2021) ปัจจุบันชุมชนวิถีเมืองไม่ค่อยให้ความสนใจกับประเพณีชุมชนเมืองดั้งเดิมที่เคยไปปฏิบัติสืบทอดกันมาเท่าที่ควร มีการละเลยลดทอนความสำคัญในประเพณีชุมชนเมือง อีกทั้งไม่มีการถ่ายทอดส่งต่อให้แก่เยาวชนรุ่นหลังผ่านกิจกรรมต่างๆ ทำให้ประเพณีชุมชนเมืองอันดีงามเริ่มสูญหายไปไม่เกิดความตระหนักที่จะให้ความสำคัญต่อการรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีชุมชนเมืองอันดีงามให้คงอยู่เพื่อคุณธรรมที่เจริญขึ้นในวิถีชีวิต (Pratumsuwan, 2016)

ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีการพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นผู้นำชุมชนเกิดการตระหนักรู้เกิดความเข้าใจ การปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชุมชนชุมชนเมืองเกิดความตระหนัก มีความตื่นตัวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เผยแพร่ และสืบสานประเพณีชุมชนเมือง ทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ค่านิยม และความเป็นชาติพันธุ์ (Phraya Anuman Rajadhon, 1953) ปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม จึงก่อให้เกิดปัญหาการดำรงชีวิตมากมาย เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงทำให้เยาวชนที่เติบโตขึ้นมารับประเพณีชุมชนเมืองสิ่งใหม่ๆ จนลืมสิ่งที่เปี่ยมมงคลประเพณีชุมชนเมืองเก่าๆ (Phatisena, and Phochai, 2019) และประเพณีชุมชนเมืองได้มีการถูกละเลย มีการถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลังน้อยลง เช่น การแต่งกาย การพูด ประเพณีชุมชนเมืองและวิถีชีวิตที่ดีงาม ความหลากหลายทางประเพณีชุมชนเมืองภายใต้ความเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาและสืบทอดประเพณีที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ในขณะเดียวกันจะต้องอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชนเมืองเอาไว้ และจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และมีกระบวนการจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ สร้างภาคีเครือข่ายการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีชุมชนเมือง จากองค์กรภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและเผยแพร่อย่างมีระบบ จะทำให้การพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองยังคงสามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความหมายและยั่งยืนต่อไปได้ (Phrakhrusiridhammapirat, 2019) การพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองโดยเฉพาะชุมชนเก่าแก่ที่ควรส่งเสริมและกระตุ้นให้คนในชุมชนพัฒนาประเพณีที่สูญหายไปของชุมชนเอง โดยการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองของชุมชน โดยศึกษาจากหลักฐานภาพถ่ายในอดีตของคนรุ่นเก่าที่อาศัยอยู่ในชุมชน คำบอกเล่าที่สอดคล้องกับหลักฐานที่พบ รวมถึงปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความรู้ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับพิธีกรรมของประเพณีในชุมชน (Chaiyakhet, Kaewchana, and Viriyo, 2020)

ชุมชนวัดสารอด มีวัดสารอดเป็นศูนย์กลางที่พึ่งทางใจและเป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย จึงถือว่าเป็นวัดเก่าแก่ที่มีต้นตุนทางประเพณีชุมชนเมืองมาอย่างยาวนาน แต่ปัจจุบันประเพณีชุมชนเมืองที่มีในอดีตเริ่มจืดจางและสูญหายไป เช่น กิจกรรมประเพณีวันลอยกระทง ประเพณีทำบุญงานวัด

ประจำปี กิจกรรมตักบาตรพระร้อย หรือกิจกรรมเทศกาลต่างๆ หลายเทศกาลที่เคยมีก็จัดจาง ประกอบกับคนในชุมชนเข้าวัดด้วยศรัทธาน้อยลง เพราะวัดขาดกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้กรอบบรรพตเหมือนในอดีต ดังนั้นจะมีกระบวนการอย่างไรให้เกิดการกระบวนการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพตต่อไปได้

ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจจากการได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจต้องการจำเป็นและความพร้อมของชุมชนวัดสารอดในการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพต ซึ่งชุมชนวัดสารอดมีความพร้อมและมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพตโดยพุทธสันติวิธี เพราะประเพณีดั้งเดิมของชุมชนที่สูญหายไปแม้ปัจจุบันจะได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาแต่ยังไม่ได้มีการพัฒนาให้สามารถเสริมสร้างพลังแห่งสันติสุขให้เกิดขึ้นในชุมชนเมือง โดยมีวัดสารอดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเพณีของชุมชนดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจจึงเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง คือ ชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพตโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพตโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อพัฒนา และนำเสนอการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพตโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) คือ ชุมชนวัดสารอด แขวงราชบุรณเขตราชบุรณะ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานภาคสนาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานได้ว่า ชุมชนวัดสารอดเป็นชุมชนใหม่ที่เกิดขึ้นมาใหม่ เมื่อปี 2565 ที่หลอมรวมชาวชุมชนในเขตราชบุรณะ 28 ชุมชน เป็นชุมชนที่ได้ออมรับให้วัดสารอดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาโดยมีวัดสารอดเป็นศูนย์กลางจนกลายเป็นชุมชนรักษาศีล 5 ต้นแบบ ของกรุงเทพมหานคร ประจำปี 2565 การพัฒนาชุมชนวัดสารอด มีการถอดบทเรียนการดำเนินการพัฒนาชุมชนวัดสารอด สามารถสร้างจุดเด่นของชุมชนวัดสารอด อันนำไปสู่การพัฒนาชุมชนวัดสารอด ภายใต้การดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ จนเกิดความร่วมมือของพลัง “บวร” ภายใต้แนวคิด “ราชบุรณะศีลบวร โมเดล” เกิดจุดเด่นที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) กายสะอาด สถานที่ภายในวัดที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความสะอาดเรียบร้อย มีความเป็นรมณีสถานที่ร่มรื่นขึ้นอย่างผิดหูผิดตา กลายเป็นวัดต้นแบบโครงการวัดประชารัฐสร้างสุข 2) ศีลสะอาด ชาวชุมชนได้มีข้อปฏิบัติตามหลักศีล 5 เป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานที่ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าความสำคัญต่อการนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต 3) จิตใจสะอาด ชาวชุมชนรักษาศีล 5 มีความสุขใจ มีสถานที่ปฏิบัติธรรมภายใต้สำนักปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานคร ที่สามารถรองรับชาวชุมชนวัดสารอดให้มาปฏิบัติธรรมได้ 4) ปัญญาสะอาด ชาวชุมชนรักษาศีล 5 มีความรู้ความเข้าใจหลักและแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยเลือกเจาะจงบุคคลผู้มีส่วนในการรับผิดชอบต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพชาโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด ทั้ง “บ้าน วัด ราชการ” เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพชาของชุมชนวัดสารอด ซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) กลุ่ม “บ้าน” ได้แก่ ผู้แทนชุมชนวัดสารอด จำนวน 27 คน 2) กลุ่ม “วัด” ได้แก่ ผู้แทนวัดสารอด รวมจำนวน 15 รูป/คน 3) กลุ่ม “ราชการ” ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานราชการในชุมชนวัดสารอด ได้แก่ จำนวน 8 คน รวมจำนวนทั้งหมด 50 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก และสัมภาษณ์กลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดประเด็นในการศึกษา สร้างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกและสัมภาษณ์กลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพชาของชุมชนวัดสารอด

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการบันทึก MP3 บันทึกวิดีโอ การจดบันทึกภาคสนาม (Field Note)

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ลดทอนข้อมูล และจัดกระทำข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพชาโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับ บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพชาโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร พบว่า บริบทสภาพปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด มีสภาพความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการจัดงานประเพณีชุมชนวัดสารอดจนสามารถหลอมรวมบรรพชาให้เป็นหนึ่งเดียว ปัญหาในอดีตที่ผ่านมาหลายปีทางวัดสารอดไม่มีการจัดงานประเพณีชุมชน ชุมชนขาดศรัทธาต่อวัด ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมเพื่อพัฒนาประเพณีชุมชน ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ขาดประสบการณ์ ขาดความร่วมมือในการจัดงาน ขาดความเสียสละ ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ประเพณีสำคัญที่หายไปคือประเพณีบวชพระหมู่ บวชสามเณร ภาคฤดูร้อน ประเพณีการรักษาอุโบสถศีลนุ่งขาวห่มขาวในวันพระ

ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีของชุมชนวัดสารอด คือ 1) ชาวชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด 2) ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวชุมชนได้รับทราบการทั่วถึง 3) ต้องการให้มีพื้นที่สำหรับชาวชุมชนได้การขายในงานประเพณี 4) ต้องการให้ประธานชุมชนทุกชุมชนวัดสารอดได้มีบทบาทในงานประเพณีชุมชนวัดสารอด 5) ต้องการให้มีการประสานงานที่ดีระหว่างวัดกับชุมชน

แนวทางการพัฒนาประเพณีของชุมชนวัดสารอด ได้แก่ 1) การพัฒนาติดต่อประสานงานผู้นำทั้งบ้าน วัด ราชการ คือ “บวร” ให้ได้มีส่วนร่วม 2) การตั้งคณะทำงานพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด เพื่อทำหน้าที่

ในการติดต่อประสานงาน “บวร” ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเพณี คงอัตลักษณ์ของชุมชนไว้อย่างโดดเด่น

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบวรของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

บริบทสภาพปัญหาของชุมชนวัดสารอด เป็นชุมชนเมืองไม่ค่อยให้ความสนใจกับประเพณีชุมชนเมืองดั้งเดิมลดทอนความสำคัญในประเพณีชุมชนตนเอง อีกทั้งไม่สามารถถ่ายทอดส่งต่อให้แก่เยาวชนรุ่นหลังผ่านกิจกรรมต่างๆ ปัญหาในอดีตที่ไม่มีการจัดงานประเพณีชุมชนแบบมีส่วนร่วม ชุมชนขาดศรัทธาต่อวัดไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในประเพณีชุมชน วัดจัดงานประเพณียังขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ ชุมชนวัดสารอดขาดประสบการณ์ ขาดความร่วมมือในการจัดงาน ขาดความเสียสละ

ชาวชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด ประธานชุมชนทุกชุมชนของชุมชนวัดสารอดต้องการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือแนวทางในการจัดงานประเพณี ต้องการร่วมมือและร่วมรับผิดชอบในด้านต่าง ต้องการให้เกิดการประชาสัมพันธ์ให้ชาวชุมชนได้รับทราบการจัดงานประเพณีอย่างทั่วถึง ชาวชุมชนต้องการขยายของในงานประเพณีต่างๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนวัดสารอด แนวทางในการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งบ้านวัดราชการร่วมคิด ร่วมทำร่วมพัฒนา และร่วมดำเนินการจัดงานประเพณีชุมชนวัดสารอด เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือสามัคคีกัน

หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อรูปแบบการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบวรของชุมชนวัดสารอด คือหลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด การร่วมแสดงความคิดเห็นปรึกษาหารือกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ร่วมสนับสนุน ส่งเสริม ให้ความร่วมมือ เสียสละ และร่วมดำเนินการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้ ร่วมกันรับผิดชอบ นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ร่วมพิจารณา คัดกลยุทธ์ต่างๆ ทำให้เกิดการสืบสานประเพณีที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการพัฒนาและนำเสนอการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบวรของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

1. ผลการออกแบบและสร้างรูปแบบการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบวรโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ร่างรูปแบบที่ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า “KRATONG’S Model” มีองค์ประกอบย่อย 8 ประการ ได้แก่ กระทั่งที่ 1 K=Knowledge มีความรู้ชัด กระทั่งที่ 2 R=Resolve ตัดสินใจร่วมกัน กระทั่งที่ 3 A=Action ร่วมลงมือสร้างสรรค์ กระทั่งที่ 4 T=Team คณะทำงานมุ่งมั่น กระทั่งที่ 5 O=Own พากันรู้สึกเป็นเจ้าของ กระทั่งที่ 6 N=Network ครองใจเครือข่าย กระทั่งที่ 7 G=Grow ฉายความรุ่งเรือง และ กระทั่งที่ 8 S=Sustainable ต่อเนื่องยั่งยืน ซึ่งร่างรูปแบบนี้ได้รับการเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมโฟกัสกรุ๊ป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบ ดังนี้

K R A T O N G ' S Model กระบองโมเดล (ฉบับสมบูรณ์)

Figure 1: The Development of Urban Traditions Under Bowon Framework by Buddhist Peaceful Means of Wat Sarod Community, Bangkok.

2. ผลการนำกระบองโมเดล (KRATONG'S Model) ไปใช้ในการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด

กระบองที่ 1 K=Knowledge มีความรู้ชัด การพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด เริ่มด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเพณีดั้งเดิมของชุมชนวัดสารอด ทำให้ชุมชนรู้สึกเห็นคุณค่าของประเพณีอันดีงามว่ามีประโยชน์สามารถหล่อหลอมชาวชุมชนให้เกิดความรักสามัคคีกันได้

กระบองที่ 2 ตัดสินใจร่วมผูกความสัมพันธ์ การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดงานประเพณีเพื่อร่วมกันตัดสินใจ จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีเพราะได้ร่วมกันคิด วางแผน แบ่งบทบาทหน้าที่ นำไปสู่การประสานงานความร่วมมือที่ดี โดยเฉพาะผู้นำ “บวร” คือ บ้านวัดราชการที่มีความสัมพันธ์อันดี จะให้ความร่วมมือและพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนต่อไป

กระบองที่ 3 A=Action ร่วมลงมือสร้างสรรค์ ทุกภาคส่วน ร่วมลงมือดำเนินการจัดงานสร้างสรรค์เพื่อสืบสานประเพณีชุมชนวัดสารอดโดยไม่ทิ้งดูดาย ต่างชวนช่วยกันจัดงานการจัดงานประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลังบวรที่จะมีส่วนในการสร้างสรรค์งานประเพณีจะก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน

กระบองที่ 4 T=Team คณะทำงานมุ่งมั่น คณะทำงานเมื่อรับรู้ขั้นตอนในการดำเนินการมีการสื่อสารระหว่างคณะทำงานที่ชัดเจน เข้าใจตรงกันเพื่อขับเคลื่อนการจัดงานประเพณีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แล้วดำเนินการหน้างานเพื่อการจัดงานประเพณีด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจตามบทบาทหน้าที่ตลอดทั้งมีจิตอาสาในการทำงานไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ทำงานสนองงานอย่างทุ่มเทเสียสละ

กระทงที่ 5 O=Own พวกกันรู้สึกเป็นเจ้าของ โดยบ้าน วัด โรงเรียน/ราชการ เกิดความรู้สึกและภาคภูมิใจประเพณีชุมชน ในฐานะเป็นเจ้าของประเพณี แสดงออกถึงความรักและหวงแหนในประเพณีของชุมชนวัดสารอด ซึ่งประเพณีวัดสารอดที่สำคัญ

กระทงที่ 6 N=Network ครองใจเครือข่าย เครือข่ายให้ความร่วมมือร่วมใจ การพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอดไม่ว่าจะดำเนินการโดยลำพัง จึงอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่อยู่ภายใต้กรอบพลังบวร

กระทงที่ 7 G=Growth ฉายความรุ่งเรือง เป็นการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอดสร้างความเจริญจนสถานที่พร้อมเอื้อต่อการจัดงานสืบสานประเพณีชุมชนวัดสารอด การดำเนินการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด เกิดความเจริญรุ่งเรืองส่งผลให้เสนาสนะของวัดสารอดได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

กระทงที่ 8 S=Sustainable ต่อเนื่องยั่งยืน การพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอดภายใต้กรอบบวรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่ขาดช่วงเพื่อการรักษา พัฒนาและต่อยอดให้เกิดความยั่งยืนส่งต่อรุ่นต่อรุ่นได้อย่างแท้จริง การจัดงานประเพณีต่อเนื่องไม่ให้เกิดขาดช่วง มีการส่งมอบองค์ความรู้ให้แก่นักเรียน เยาวชนในโรงเรียนของชุมชน เพื่อสร้างการรับรู้และให้เห็นคุณค่าความสำคัญของประเพณีอันดีงามที่สามารถหล่อหลอมผู้ในชุมชนให้เกิดการรวมกลุ่มกันเข้ามาปฏิบัติกิจกรรมสำคัญๆ เพื่อการสืบทอดประเพณีและมารับประโยชน์ร่วมกันในการจัดประเพณีของชุมชนวัดสารอด สร้างความยั่งยืนสืบต่อไป

3. ผลการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร

ผลการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร จากความคิดเห็นของชาวชุมชนวัดสารอด ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ชุมชนวัดสารอดสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี 2) ประเพณีของชุมชนได้รับการสืบทอดได้และสร้างความประทับใจได้แม้จะไม่มีมหรสพในงานรื่นเริง 3) ประเพณีลอยกระทงที่ทางวัดได้มีการฟื้นฟูและพัฒนาขึ้นมาได้รับชื่นชมและศรัทธาจากผู้คนในชุมชนจำนวนมาก 4) อุบาสกอุบาสิกาผู้ที่มาปฏิบัติธรรมในวัดเพิ่มขึ้นมาก ทำให้ประเพณีการรักษาอุโบสถศีลในวันพระของชาวชุมชนได้เกิดขึ้นมา ความเข้มแข็งด้วยพลังศรัทธาของชาวชุมชน 5) ทำให้ชาวชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้กลับมาลอยกระทงในวัดสารอดเป็นวิถีชีวิตริมคลองเหมือนในอดีต 6) ทำให้เกิดความร่วมมืออันดีของบวร ทั้งบ้านวัดราชการ ให้ความมือ เพื่อการบริหารจัดงานประเพณี 7) ทำให้เกิดคณะทำงานที่มีความสามัคคีมุ่งมั่นตั้งใจอย่างเสียสละในการจัดงานประเพณีของชุมชนวัดสารอด 8) ทำให้ชาวชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ รู้สึกและภาคภูมิใจประเพณีชุมชนแสดงออกถึงความรักและหวงแหนในประเพณีของชุมชนวัดสารอด 9) ทำให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งและให้ความร่วมมือร่วมใจของพลังบวรประเพณีชุมชนมีความยั่งยืน

4) ผลการติดตาม รักษา และพัฒนาต่อยอดให้การพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อการติดตาม รักษา และพัฒนาต่อยอดให้การพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร เพื่อให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการติดตามรักษาและพัฒนาต่อยอดการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอดได้ดังต่อไปนี้

ชุมชนวัดสารอด ได้นำเอากระทงโมเดลขับเคลื่อนการพัฒนาประเพณีต่างๆ ของชุมชนวัดสารอด ทำให้กระทงโมเดลส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเพณีของชุมชนวัดสารอดเกิดความเปลี่ยนแปลงสร้างความโดดเด่น

และมีความเฉพาะที่สามารถสร้างคุณค่าและประโยชน์ได้อย่างมากมาย เช่น วัดसारอด นำเอากระทรงโมเดล พัฒนาประเพณีสวดพระอภิธรรมของวัดसारอด ได้มีการพัฒนาปรับปรุงแบบประเพณีสวดพระอภิธรรม จาก 4 จบ เป็นจบเดียว โดยเพิ่มกิจกรรมปรารภธรรมประจำคืนก่อนสวดพระอภิธรรมเข้ามาแทนการสวดพระอภิธรรม 4 จบ ทางวัดยังได้มีการพัฒนาต่อยอดโดยการนำเอาสัญลักษณ์กระทรงโมเดลไปจัดทำตาลปัตร สวดพระอภิธรรมประจำศาลาธรรมสังเวชทุกศาลาในวัดसारอด โดยทำการพัฒนาตาลปัตรให้มีความข้อความ คติธรรมสอนใจตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา โดยทางวัดได้พัฒนาใช้สัญลักษณ์กระทรงโมเดลและเปลี่ยนข้อความใหม่ คือ ด้ามที่ 1 ใช้คำว่า มีตมา ด้ามที่ 2 ใช้คำว่า สว่างไป ด้ามที่ 3 ใช้คำว่า สว่างมา ด้ามที่ 4 ใช้คำว่า สว่างไป โดยทุกตาลปัตรมีข้อความล้อมรอบไว้ชื่อว่า “สังขารเสื่อมสิ้นธรรมดา พังใช้ชีวิตอย่าประมาท” ทำให้ตาลปัตรสำหรับใช้สวดพระอภิธรรมในวัดसारอดมีสัญลักษณ์เฉพาะอันน่าจดจำและมีค่าสอนตามแนวคิดในทางพระพุทธศาสนา ทำให้คนผู้มางานศพได้ศึกษาเรียนรู้ โดยการปรารภธรรมประจำคืนก็มีการอธิบายความหมายของตาลปัตรที่พระสงฆ์ใช้สวดพระอภิธรรม ทำให้คนได้ศึกษาธรรมะเกิดปัญญา จากการได้มาร่วมงานประเพณีงานศพในวัดसारอด

นอกจากนั้น ยังพบอีกว่า วัดसारอดได้ร่วมมือกับสำนักงานเขตราชบุรณะ ได้พัฒนาภูมิปัญญา สัมมาชีพชุมชน ได้พัฒนาเมนูอาหารโดยได้ส่งเสริมการทำภาชนะรองรับอาหารด้วยการนำเอาใบตองมาทำเป็น กระทรง โดยเป็นการทำกระทรงใบตองสำหรับใส่เมนูขนม นับว่าชุมชนวัดसारอด ได้มีความพึงพอใจ มีความพยายาม ตั้งใจ และเลือกสรรประยุกต์ใช้กระทรงโมเดลเพื่อการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดसारอดสอดคล้องกับ อัตลักษณ์ของชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรทัดวิธีของชุมชนวัดसारอด กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนา ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาประเพณี ชุมชนวัดसारอด แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) อัตลักษณ์โดดเด่น ประเพณีชุมชนวัดसारอด มีอัตลักษณ์โดดเด่นอันน่าจดจำ ซึ่งกระทรงโมเดล สามารถทำให้เกิดการค้นหาอัตลักษณ์ของประเพณีชุมชนวัดसारอด และนำเอาอัตลักษณ์นั้นมาสร้างเป็น สัญลักษณ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้เกิดขึ้นในชุมชนได้

2) ชุมชนอยู่เย็น ประเพณีชุมชนวัดसारอด เป็นการหลอมรวมชาวชุมชนทั้งบ้านวัดราชนครินทร์ได้มาร่วมกันจัดงานและเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี ทำให้ชาวชุมชนเกิดความร่วมมือระหว่างกันและกัน ชาวชุมชน เกิดความรักสามัคคี เสียสละ และเอื้อเฟื้อ มีทำทีโอบอ้อมอารีต่อกัน แสดงถึงความร่มเย็นเป็นสุขของชาวชุมชน

3) จิตใจเป็นสุข ประเพณีชุมชนวัดसारอด ทำให้ชาวชุมชนมีจิตใจศรัทธา เชื่อมมั่น มั่นคงต่อพระรัตนตรัยมากขึ้น มีจิตใจอ่อนน้อมถ่อมตน มีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของชุมชน ได้เกิดพลังเข้าสู่ความสุขใจ

4) ปลูกปัญญา ประเพณีชุมชนวัดसारอด ส่งเสริมการสร้างสติปัญญาให้แก่ชาวชุมชน เพราะทุกงานประเพณีจะมีการแทรกกิจกรรมแสดงพระธรรมเทศนาเพื่อเสริมธรรมเสริมปัญญาให้แก่ชาวชุมชน ได้แนวทางในการดำเนินชีวิต ได้ข้อคิดคติธรรมเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีชุมชนวัดसारอดก็ จะได้รับฟังธรรม ทำให้คลายจากความหลงมกมาย ทำให้มีสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประเพณีชุมชนวัดสารอดสามารถหลอมรวมบวรให้เป็นหนึ่งเดียว แต่ปัญหาในอดีตที่ผ่านมาหลายปีทางวัดสารอดไม่มีการจัดงานประเพณีชุมชน ชุมชนขาดศรัทธาต่อวัด ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมเพื่อพัฒนาประเพณีชุมชน ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ชาวชุมชนต้องการมีส่วนร่วม ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ ต้องการให้มีพื้นที่สำหรับชาวชุมชนได้การขายของในงานประเพณี ต้องการให้ผู้นำชุมชนได้มีบทบาทในงานประเพณีชุมชน และต้องการให้มีการประสานงานระหว่างวัดกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ชุมชนให้ความสำคัญกับวัดอย่างยิ่งเพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นศูนย์กลางในการหล่อหลอมคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวมาตั้งแต่อดีตแม้ปัจจุบันนี้วัดก็ยังถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้อย่างเข้มแข็งหากว่าวัดมีผู้นำหรือเจ้าอาวาสที่มีวิสัยทัศน์มีภาวะเป็นผู้นำพาการหลอมรวมชาวชุมชนให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว แต่หากว่าวัดไม่สามารถเป็นที่พึ่งของชาวชุมชนได้ก็ทำให้เป็นที่เสื่อมศรัทธา เมื่อจะจัดงานประเพณีชุมชนก็ย่อมไม่ได้รับความร่วมมือ

ทั้งนี้เนื่องจากว่าชาวชุมชนรู้สึกเสื่อมศรัทธาและวัดไม่ได้เป็นศูนย์กลางที่พึ่งของชาวชุมชนได้อย่างแท้จริง ชาวชุมชนไม่สามารถพึ่งพาวัดได้ นอกจากนั้น การจัดงานประเพณีหากไม่มีการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ให้กว้างขวางชาวชุมชนเมื่อไม่ได้รับรู้ข่าวสารก็ไม่สามารถมาเข้าร่วมการจัดประเพณีได้ ทั้งที่ชาวชุมชนที่มีศรัทธาหรือต้องการมามีส่วนร่วมก็ยังมีอยู่ ดังนั้นการพัฒนาประเพณีชุมชนก็จึงต้องเน้นที่การมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Boonlert Chauythanee, Phramaha Daosayam Vajirapanno, Phra Komsan Jalearnwong, and Yai-in (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การผสมผสานทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างประเพณีชุมชนเมืองการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนและเมียนมาร์ พบผลการศึกษาความร่วมมือของทุกภาคส่วนโดยใช้กลไกทางศาสนาเป็นเครื่องมือในการสานสัมพันธ์ร่วมมือจัดทำแผนงานและโครงการกิจกรรมยกระดับทุนทางประเพณีชุมชนเมือง ด้วย “บวร”

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองคือ หลักอริยสัจ 4 เป็นการค้นหาสภาพปัญหาสาเหตุการพัฒนาประเพณีชุมชน หาแนวทางในการพัฒนาประเพณี เน้นการร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น ปรัชษาหากำหนดเป้าหมายร่วมกัน ร่วมสนับสนุน ส่งเสริม ให้ความร่วมมือ เสียสละ และร่วมดำเนินการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้ ร่วมกันรับผิดชอบ นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ร่วมพิจารณา คัดกลยุทธ์ต่างๆ ทำให้เกิดการสืบสานประเพณีที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองอย่างยิ่ง เพราะการนำเอาหลักอริยสัจ 4 เป็นฐานในการพัฒนา สิ่งสำคัญจึงต้องค้นหาปัญหาการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองว่ามีปัญหาสาเหตุอย่างไร จากนั้นก็กำหนดเป้าหมายร่วมกันกับชาวชุมชนเพื่อทราบเป้าหมายหลักที่สำคัญของการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองว่าการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองมีเป้าหมายอย่างไร เป็นการได้ทราบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาประเพณีชุมชนเมือง จึงจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาประเพณีชุมชนเมือง เน้นการนำเอามรรคมีองค์ 8 ในกรอบอริยสัจ 4 โดยการประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองโดยเน้นการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมสามารถทำให้การพัฒนาประเพณีชุมชนเกิดความรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน เพราะว่าการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนจะทำให้ชาวชุมชนรู้สึกว่าได้รับความสำคัญจึงพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ และพร้อมที่จะรับผิดชอบ เสียสละ และอาสาช่วยกันดำเนินการจัดงานประเพณีให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตและจิตใจ

ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto et al. (2017) ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีทางจิตใจ หรือประเพณีที่ไม่มีลักษณะเป็นรูปร่างจับต้องได้ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจที่งดงาม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการพัฒนาและนำเสนอการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพตโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด ทำให้ได้ “KRATONG’S Model” มีองค์ประกอบย่อย 8 ประการ ได้แก่ กระทั่งที่ 1 K=Knowledge มีความรู้ชัด กระทั่งที่ 2 R=Resolve ตัดสินใจร่วมกัน กระทั่งที่ 3 A=Action ร่วมลงมือสร้างสรรค์ กระทั่งที่ 4 T=Team คณะทำงานมุ่งมั่น กระทั่งที่ 5 O=Own พากันรู้สึกเป็นเจ้าของ กระทั่งที่ 6 N=Network ครอบใจเครือข่าย กระทั่งที่ 7 G=Grow ฉายความรุ่งเรือง และกระทั่งที่ 8 S=Sustainable ต่อเนื่องยั่งยืน จากการพัฒนาดังกล่าวทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) อัตลักษณ์โดดเด่น เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นน่าจดจำ สามารถนำมาเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ 2) ชุมชนอยู่เย็น ประเพณีชุมชนเป็นการหลอมรวมชาวชุมชนทั้งบ้านวัดราชการร่วมมือระหว่างกันและกันเกิดความรักสามัคคี เสียสละ และเอื้อเฟื้อ มีทำที่โอบอ้อมอารีต่อกันเป็นความร่มเย็นเป็นสุขของชาวชุมชน 3) จิตใจเป็นสุข ประเพณีชุมชนวัดสารอด ทำให้ชาวชุมชนมีจิตใจศรัทธา เชื่อมมั่น มั่นคงต่อพระรัตนตรัยมากขึ้น มีจิตใจอ่อนน้อมถ่อมตน มีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของชุมชน ได้เกิดพลังเข้าถึงความสุขใจ 4) ปลุกปัญญา ประเพณีชุมชนเกิดการสร้างสรรค์เสริมสติปัญญาให้แก่ชาวชุมชน เพราะมีการแทรกกิจกรรมแสดงพระธรรมเทศนาทำให้คลายจากความหลงงมงาย ทำให้ชาวชุมชนมีสติปัญญาเพิ่มมากขึ้น

จากผลการพัฒนาดังกล่าว เป็นการกำเนิดกระโทงโมเดลที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนที่งานลอยกระทงสายกลางทางสว่างเป็นงานประเพณีชุมชนวัดสารอดที่สำคัญ เมื่อนำเอากระโทงโมเดลลงสู่การขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอดก็ส่งผลให้เกิดประโยชน์มากมายแก่ชุมชนวัดสารอด กล่าวคือชุมชนวัดสารอดสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี ส่งผลให้ประเพณีของชุมชนได้รับการสืบทอดได้และสร้างความประทับใจได้แม้จะไม่มีมหรสพในงานรื่นเริง ประเพณีลอยกระทงที่ทางวัดได้มีการฟื้นฟูและพัฒนาขึ้นมาได้รับชื่นชมและศรัทธาจากผู้คนในชุมชนจำนวนมากขึ้น อุบาสกอุบาสิกาผู้ที่มาปฏิบัติธรรมในวัดเพิ่มขึ้นมาก ทำให้ประเพณีการรักษาอุโบสถศีลในวันพระของชาวชุมชนได้เกิดขึ้นมามากความเข้มแข็งด้วยพลังศรัทธาของชาวชุมชน ทำให้ชาวชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้กลับมาลอยกระทงในวัดสารอดเป็นวิถีชีวิตริมคลองเหมือนในอดีต ทำให้เกิดความร่วมมืออันดีของบรรดาทั้งบ้านวัดราชการให้ความมือ เพื่อการบริหารจัดงานประเพณี ทำให้เกิดคณะทำงานที่มีความสามัคคีมุ่งมั่นตั้งใจอย่างเสียสละในการจัดงานประเพณีของชุมชนวัดสารอด ทำให้ชาวชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ รู้สึกและภาคภูมิใจประเพณีชุมชนแสดงออกถึงความรักและห่วงใยในประเพณีของชุมชนวัดสารอด และทำให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งและให้ความร่วมมือร่วมใจของพลังบรรพตประเพณีชุมชนมีความยั่งยืน

ทั้งนี้เนื่องจากกระโทงโมเดลเป็นการพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบบรรพตที่เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาซึ่งชาวชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของโมเดล และพร้อมที่จะดำเนินการนำเอาโมเดลไปขับเคลื่อนพัฒนาประเพณีทุกประเพณีของชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและสร้างประโยชน์เกื้อกูลให้แก่ชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrusiridhammapirat (2019) ได้การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาประเพณีและพัฒนากระบวนการประเพณีการสวดด้าน วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาประเพณีและสืบทอดประเพณีสวดด้านที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

จะต้องปรับปรุงรูปแบบและพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชนเอาไว้ให้ได้

สรุป

ชาวชุมชนชาดศรธาต่อวัด ไม่สนใจที่จะเข้าร่วมเพื่อพัฒนาประเพณีชุมชน ชาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ชาวชุมชนต้องการมีส่วนร่วม มาถึงยุคปัจจุบันชาวชุมชนมีต้องการให้มีการพัฒนาประเพณีชุมชน วัดสารอดขึ้น โดยต้องการเน้นเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารรับรู้ถึงชาวชุมชนให้มากขึ้น ให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมและรู้สึกว่าได้รับความสำคัญและต้องการให้มีการประสานงานระหว่างวัดกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาประเพณีชุมชนเมือง คือ หลักอริยสัจ 4 เป็นการค้นหาสภาพปัญหาสาเหตุเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณีชุมชน ค้นหาแนวทางในการพัฒนาประเพณี โดยเฉพาะแนวทางการร่วมประชุมระดมความคิดเห็น ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ปรัชญาหาทางกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ร่วมสนับสนุน ส่งเสริม ให้ความร่วมมือ เสียสละ และร่วมดำเนินการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้ ร่วมกันรับผิดชอบ นึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ร่วมพิจารณา คัดกลยุทธ์ต่างๆ ทำให้เกิดการสืบสานประเพณีที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

การพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอด โดยการนำเอา “KRATONG’S Model” มาเป็นแนวทางในการพัฒนา เมืองประกอบย่อย 8 กระทง ได้แก่ กระทงที่ 1 K=Knowledge ความรู้ชัด กระทงที่ 2 R=Relationship ตัดสินใจร่วมผูกความสัมพันธ์ กระทงที่ 3 A=Action ร่วมลงมือสร้างสรรค์ กระทงที่ 4 T=Team คณะทำงานมุ่งมั่น กระทงที่ 5 O=Own พวกกันรู้สึกเป็นเจ้าของ กระทงที่ 6 N=Network ครอบใจเครือข่าย กระทงที่ 7 G=Growth ฉายความรุ่งเรือง และ กระทงที่ 8 S=Sustainable ต่อเนื่องยั่งยืน จากการพัฒนาดังกล่าวทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) อัตลักษณ์โดดเด่น 2) ชุมชนอยู่เย็น 3) จิตใจเป็นสุข 4) ปลูกปัญญา ดังกล่าวนั้น การพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองภายใต้กรอบบรรพตโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนวัดสารอด กรุงเทพมหานคร จนกลายเป็นต้นแบบการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองให้กับชุมชนต่างๆ ที่มีความสนใจที่จะฟื้นฟูประเพณีชุมชนให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาได้ในชุมชน และประเพณีชุมชนมีความเข้มแข็งมั่นคงยั่งยืนในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลจากการวิจัยพบ รูปแบบ KRATONG’S ไปใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนเมือง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องพร้อมกับเตรียมความพร้อมในการพัฒนารองรับบริบทสภาพสังคมในยุคใหม่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย

1.2 การนำผลการวิจัยที่ได้รูปแบบ KRATONG’S ไปใช้ในการจัดทำแผน กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการในการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเพณีชุมชนเมืองเพื่อเกื้อกูลประโยชน์ให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

1.3 จากรูปแบบ KRATONG’S เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอดอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาประเพณีชุมชนวัดสารอดทุกประเพณี

ของชุมชนให้เกิดความมั่นคง เข้มแข็ง ยั่งยืน สร้างความโดดเด่นเป็นกลายเป็นต้นแบบสำหรับการศึกษาเรียนรู้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยประเด็น “การพัฒนาประเพณีเพื่อสันติภาพชุมชนอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี”

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยประเด็น “กระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาประเพณีเข้มแข็งเพื่อเสริมสร้างสันติภาพชุมชนอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี”

References

- Chaiyakhet, W., Kaewchana, Th., & Viriyo, Y. (2020). The Restoration of Local Traditions and Promoting Culture Tourism for Klong Dan Community. In Sattayaraksa, W. D. *The 11th Hatyai National and International Conference* (pp. 2145-2157). Songkha: Hatyai University.
- Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security. (2020). *Family Action Plan B.E. 2563-2565 (2020-2022)*. Retrieved May 27, 2022, from https://www.opsmoac.go.th/chachoengsao-action_plan-files-431091791793
- Haekham, N., & Rakpa, S. (2021). A Promotion of Love, Warmth, and Care in Family and Community Based on Buddhist Teaching. *Journal of MCU Humanities Review*, 7(1), 481-498.
- National Strategy Secretariat Office. (2017). *National Strategy 2018-2037*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board.
- Phatisena, T., & Phochai, Th. (2019). The Restoration, Inheritance and Value-added Culture of Thai-Yuan Food to Promote Well-being and Creative Community Economics in Sikiew District, Nakhon Ratchasima Province. *NRRU Community Research Journal*, 13(2), 15-26.
- Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto et al. (2017). Buddhism Culture for Peaceful Coexistence of Thai-Mon Ethnic Group in Ratchaburi Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(1), 66-77.
- Phrakhrusiridhammapirat. (2019). Guidelines of Recovery and Development the Suoddan Ritual at Wat Phra Mahathat Woramaha Vihara. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(2), 620-641.
- Phramaha Boonlert Chauythanee. Phramaha Daosayam Vajirapanno, Phra Komsan Jalearnwong, & Yai-in, A. (2018). *The Combination of Buddhist Mechanisms for Creation of Peaceful Co-existence Culture in ASEAN Community: A Case Study of Thailand and Indochinese Countries and Myanmar*. (Research Report). Bangkok: National Research Council of Thailand (NRCT) and The Thailand Research Fund.

- Pratumsuwan, K. (2016). Creative Media City: The Indicators for Youth Development. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal*, 36(2), 55-69.
- Phraya Anuman Rajadhon. (1953). *Cultural*. Bangkok: Ministry of Culture.
- Public Relations Group Office of Fine Arts Department, The Fine Arts Department. (2022). *Why Preserve Cultural Heritage?* Retrieved May 27, 2022, from <https://www.finearts.go.th/promotion/view/7333>